

Отже, перевірка судових актів вищестоящими судами має своєю метою не тільки турботу про істинність судових рішень, а й забезпечення однаковості розуміння і застосування закону всіма судами. Подібна діяльність в цілому кваліфікується як судовий нагляд за діяльністю судів.

Слід зазначити, що перегляд судових рішень вищестоящими судовими інстанціями є найбільш поширеним механізмом забезпечення у державі однакового застосування закону судами. Метою оскарження завжди є усунення, шляхом нового судового рішення, шкоди, яка виникла або може виникнути в результаті виконання рішення, що оскаржується.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лобойко Л.М. Кримінально-процесуальне право. Курс лекцій : навч. посіб. / Л.М. Лобойко. — К. : Істина, 2005. — 264 с.
2. Кримінальний процес : підручник / Ю.М. Грошевой, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц [та ін.] ; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. — Х. : Право, 2013. — 824 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2013. — № 9-10, № 11-12, № 13. — Ст. 88.
4. Лобойко Л.М. Кримінальний процес : підручник / Л.М. Лобойко. — К. : Істина, 2014. — 432 с.

О.М. Миколенко,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального права,
кримінального процесу та криміналістики,
Одеській національний університет імені І.І. Мечникова

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Визнання України в якості правової держави, насамперед передбачає удосконалення всієї правової системи країни, в основі якої повинно бути якісне й ефективне законодавство, ядром якого є закон. Поняття «якість нормативно-правового акту» з'являється в наукових дослідженнях В. Комарова, В. Косовича, М. Кравченка, Л. Луць,

Н. Оніщенко, М. Панова, Т. Подорожної, П. Рабіновича, І. Шутака та інших українських науковців. Категорія «якість нормативно-правових актів», за визначенням М. Панова, інтегрує в собі широкий спектр проблем, пов'язаних з науковим і прикладним обґрунтуванням цих актів, досконалістю техніки правотворення, формальною визначеністю, доступністю, передбачуваністю і зрозумілістю вказаних актів [1, с. 12].

Сучасні проблеми застосування окремих положень Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК) полягають передусім в неякісному та неефективному кримінальному процесуальному законодавстві. Розглянемо це твердження більш докладно.

Впевнені, що якість і ефективність норм КПК України повинні бути забезпечені і аналізом практики, і за рахунок використання теоретичних напрацювань представників науки кримінального процесуального права. Сьогодні державі потрібно підсилити комунікацію із суспільством, владі частіше потрібно дослухатися до думки тих, хто працює у реальному секторі, володіє високим інтелектом й знаннями, і на власному досвіді може перевірити правильність й необхідність запропонованих рішень.

Так, інститут учасників кримінального провадження доповнився раніше невідомими учасниками, зокрема з'явився: представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження — ст. 64-1 КПК; третя особа, щодо майна якого вирішується питання про арешт — 64-2 КПК; представник персоналу органу пробації — ст. 72-1 КПК; інша особа, права або законні інтереси якого обмежуються під час досудового розслідування — п. 16-1, 25 ст. 3 КПК.

Що стосується останнього учасника — це особа, до якої (в тому числі її майна) здійснюється процесуальні дії в кримінальному провадженні, якими обмежуються її права і свободи. Визнання наявності в кримінальному процесі такої особи є величезним досягненням, адже в нашій країні мали місце слідчі (розшукові) дії щодо майна осіб, які не мали ніякого процесуального статусу. Однак, незважаючи на такі позитивні кроки, цього нового учасника не було наділено майже ніякими правами, йому не надано пряме право заявляти клопотання в порядку ст. 220 КПК України та право на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, які прямо стосуються його прав та обов'язків (ст. 221 КПК).

Наступне положення КПК України стосується регламентації строків досудового розслідування. Початком терміну досудового розслідування вважається не момент повідомлення особи про підозру, а час реєстрації інформації в ЕРДР. З одного боку, законодавець закріплює вимогу щодо дотримання розумності строків і надає чітку регламентацію досудового розслідування, в той же час адвокати вважають, що це буде мати катастрофічні наслідки для всіх учасників

кримінального провадження, перш за все для потерпілих. Адже кількість відмов на початку розслідування при неочевидних злочинах значно зростає. Пояснюються це тим, що правоохоронці не захотять брати на себе відповідальність розслідувати ці злочини так швидко.

Це яскравий приклад того, що в Україні при правовому регулюванні кримінального судочинства керуються виключно поверхневим аналізом практики і ігнорують напрацювання науки кримінального процесуального права як засобу уникнути передбачуваних і очевидних проблем, які можуть виникнути при реалізації кримінальних процесуальних норм.

Впевнена, що при внесенні змін до КПК України була проігнорована прогностична функція науки кримінального процесуального права, яка полягає, по-перше, в передбаченні напрямків вдосконалення кримінальної процесуальної діяльності державних органів, по-друге, в прогнозуванні змін в правовому регулюванні кримінального судочинства, по-третє, в застереженні суб'єктів правотворчості від прийняття правових норм, які можуть завдати шкоди усталеним в суспільстві відносинам.

Ігнорування прогностичної функції призводить до того, що:

- спочатку законодавець вносить зміни в КПК, не маючи при цьому щонайменшої уяви про те, які наслідки матимуть на практиці внесені зміни;

- потім законодавець відстежує негативні і позитивні наслідки внесених до КПК змін і, якщо є негативні наслідки реалізації норм КПК, то пропонує нові зміни, які, на його думку, можуть усунути ці недоліки.

Як приклад, можна навести наступні зміни до КПК: клопотання про вжиття заходів забезпечення кримінального провадження, а також про застосування запобіжного заходу і про обшук повинні були надаватися до місцевого суду, в територіальній юрисдикції якого зареєстрований орган досудового розслідування як юридична особа (Закон України № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 3.10.2017 р.) [2]. Тобто, слідчі і прокурори, які працюють, в місті Ізмаїлі Одеської області, з будь-якого питання, що вимагає рішення суду, повинні були їхати в Одесу за 250 кілометрів за певним рішенням. Крім того, ускладнювалася робота суду в територіальній юрисдикції якого знаходилась більшість органів досудового розслідування (наприклад, Шевченківський райсуд м. Києва). Однак, вже 22 березня 2018 р., через 7 днів дії цих змін, Верховна Рада України прийняла Закон України № 8151 «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо уточнення деяких положень» [3], який вирішив цю проблему, і повернув старий

порядок прийняття процесуальних рішень у кримінальних справах, а саме правоохоронним органам дозволено подавати свої клопотання до судів за місцем проведення слідчих (розшукових) дій.

Отже, підводячи підсумки, слід зазначити, що при розробці та прийнятті нових кримінальних процесуальних норм, повинні одночасно враховуватися теоретичні напрацювання науки кримінального процесуального права і результати аналізу практики в сфері кримінального судочинства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Панов М. Точність правових норм як необхідна умова якості правотворення / М. Панов // Юридична техніка: доктринальні основи та проблеми викладання : [тези доповідей та повідомлень учасників науково-практичної конференції (м. Харків, 30 вересня — 1 жовтня 2015 р.)] / за ред. В. Комарова, І. Шутака. — Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. — С. 12-14.

2. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 3.10.2017 р. № 2147-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19/paran58#n58>. — Назва з екрану.

3. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо уточнення деяких положень : Закон України від 22.03.2018 р. № 8151 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ukrainepravo.com/law-making/bill_passed_by_legislature/zakon-ukrayiny-pro-vnesennya-zmin-do-kryminalnogo-protsesualnogo-kodeksu-ukrayiny-shchodo-utochnennya/. — Назва з екрану.

В.В. Назаров,
доктор юридичних наук, професор, професор кафедри
кримінального процесу та криміналістики
Академії адвокатури України

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У кримінальному провадженні одним із заходів, що забезпечує належну реалізацію кримінальних процесуальних норм, є кримінально-